

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetun lain 15 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on lähettänyt 6 päivänä huhtikuuta 2010 talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetun lain 15 §:n muuttamisesta (HE 27/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö
- toimistopäällikkö Jaana Rantama, Finanssi-
valvonta
- johtaja Helena Laine, Finanssialan Keskus-
liitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetun lain soveltamisaikaa. Muutoksen perusteella valtio voisi lokakuun 2010 loppuun asti tehdä toimintakykyisiin ja vakavaraisuusvaatimukset täyttäviin talletuspankkeihin pääomasijoituksia merkitsemällä suomalaisen talletuspankin liikkeeseen laskeman pääomalainan. Valtio voisi merkitä pääomalainan vain, jos lainan liikkeeseenlaskija täyttäisi pääomalainan liikkeeseen-

laskua edeltävän viimeisen tiedossa olevan vuosineljänneksen tietojen perusteella luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetyt vakavaraisuusvaatimukset. Voimassa olevan lain mukaan valtion pääomasijoituksia talletuspankkeihin voidaan tehdä huhtikuun loppuun 2010 saakka.

Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä toukokuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään.

Valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annettu laki tuli voimaan 1.1.2010. Lain nojalla pääomalainoja voidaan merkitä enintään

30.4.2010 asti (HE 4/2009 vp — TaVM 23/2009 vp).

Sisältöä muuttamatta lain voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi kuudella kuukaudella lokakuun 2010 loppuun.

Finanssivalvonnan 7.4.2010 julkaiseman tiedon mukaan "pankkisektorin vakavaraisuus vahvistui vuoden 2009 aikana, vaikka Suomen talous ajautui vakavaan taantumaan. Pankkien vakavaraisuussuhde vuoden 2009 lopussa oli keskimäärin 14,5 % (minimivaatimus 8 %). Vakavaraisuus koostui lisäksi lähes kokonaan ensisijaisista omista varoista, joilla on paras kyky katkaa tappioita. Euromääräisesti pankkien yhteenlaskettu tappionsietokyky kasvoi vuoden lopussa 9,4 miljardiin euroon, mikä tarkoittaa, että sektori kokonaisuutena kestää yli 6 % tappiot pankkien koko luotto- ja takaukskannasta. Viime vuonna arvonalentumistappiot olivat alle 0,5 % luotto- ja takaukskannasta ja järjestämättömät saamiset noin 0,7 %. Ongelmaluottojen määrän merkittävää kasvua ei odoteta tämän hetken tietojen perusteella."

Talousvaliokunnan Finanssialan Keskusliitolta saaman tiedon mukaan järjestämättömiä saamisia oli vuoden 2009 lopussa yhteensä 1 210 miljoonaa euroa, kun vuotta aikaisemmin niitä oli 762 miljoonaa euroa.

Talousvaliokunta toteaa, että toistaiseksi yksikään suomalaispankki ei ole tarvinnut varainhankinnassaan valtiontakausta tai valtion pääomasijoitusta. Pankkisektorilla on kuitenkin merkittäviä riskejä, minkä vuoksi valiokunta pitää lain voimassaoloajan jatkamista perusteltuna.

Matala korkotaso ja kiristynyt pankkikilpailu ovat kaventaneet korkomarginaaleja. Finanssivalvonnan mukaan korkokate on pienentynyt viidenneksellä vuoden 2009 aikana. Tämä oli

pankkien kannattavuutta eniten alentanut tekijä. Matalien korkojen jatkuessa korkokatteen kaventuminen syö kannattavuutta edelleen, ja kannattavuuden ylläpitäminen pitkällä aikavälillä voi vaarantua. Pankkisektorin liikevoitto aleni 13 % vuonna 2009 ja oli noin 2 miljardia euroa.

Talouden epävarmuustekijöiden jatkuessa pankkien riskit pysyvät kohonneella tasolla. Kansantalouden elpyminen vaikuttaa riskien alentumiseen ja vakavaraisuuden vahvistumiseen viiveellä. Finanssisektorilla on myös vaara, että eräiden euromaiden rahoituskriisit ja -riskit laajenevat koko finanssimarkkinoihin ja -rakenteisiin systeemiriskinä, joka heijastuu Suomeen.

Talousvaliokunta painottaa, että pankkien riskienhallinnan on oltava korkealla tasolla ja että finanssivalvonnan on oltava tehokasta ja reagoitavalmiudessa.

Lain voimassaolon jatkamista puoltaa myös se, että Suomessa toimiluvan saaneilla pankeilla on samat mahdollisuudet määräaikaisena voimassa oleviin valtiontukijärjestelyihin kuin sellaisilla eurooppalaisilla pankeilla, joilla on kilpailevaa toimintaa Suomessa sivukonttorimuodossa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Eero Lehti /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Harri Jaskari /kok	Petteri Orpo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Sirpa Paatero /sd
	Matti Kangas /vas	Oras Tynkkynen /vihr
	Toimi Kankaanniemi /kd	Markku Uusipaavalniemi /kesk.
	Jouko Laxell /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Tilanne kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on pysynyt edelleen epävakana erityisesti Euroopassa, jossa epävarmuus Kreikan julkisen talouden tilanteesta on heikentänyt euron arvoa ja nostanut korkotasoa. Kreikan pankkien tilanne on myös huono. Suomen sijoitukset Kreikkaan ovat noin 6,5 miljardia euroa. Esimerkiksi työeläkerahastojen sijoitukset ovat noin 1,7 miljardia euroa. Kreikan lisäksi monilla muillakin Etelä-Euroopan euromailla näyttää olevan kasvavia talousvaikeuksia. Tätä taustaa vasten on entistä varovaisemmin suhtauduttava Suomen veronmaksajien vastuitten jatkamiseen.

Myönnettäessä pankeille pääomatukea ehtojen tulee olla tiukkoja. Erityisesti olisi pitänyt huolehtia siitä, että ehdot ovat Suomen valtion edun mukaisia niissä tapauksissa, joissa laina annetaan enemmistöltään ulkomaisessa omistuksessa oleville pankeille. Hallitus ei ole onnistunut määrittelemään esityksessä suomalaista pankkia niin, että pankkien pääomatuen siirtyminen ulkomaille voitaisiin estää. Pankin asiakkaitten eduista ei ole esityksessä huolehdittu. Esityksessä olisi pitänyt olla selkeät ja tiukat ehdot, joilla pankeille syntyneitä kustannuksia ja tappioita ei siirretä asiakkaiden maksettaviksi mm. palvelumaksujen ja lainamarginaalien muodossa. Niin ikään esitys ei turvaa millään lailla kriisipankkien yksityisasiakkaiden tai yritysten asemaa. Näissä tapauksissa asiakkaiden luottoja ei saisi irtisanoa.

Esitykseen sisältyy joukko kohtia, joihin ei valiokuntakuulemisessa saatu riittävää selkeyttä. Valtion edustus tukea saavien pankkien hallituksessa pitää toteuttaa välittömästi tukipäätök-

sen jälkeen eikä vuoden viiveellä, kuten hallitus esittää.

Hallituksen talouspolitiikalla talouden kriisi on syventynyt ja sosiaalinen eriarvoisuus kasvaa. Tehokkain toimi myös pankkien toimintaympäristön tervehdyttämisen kannalta on pankkien asiakkaiden taloudellisen tilanteen korjaaminen. Taloutta olisi pitänyt elvyttää huomattavasti tehokkaammin kotimaisen kysynnän vahvistamiseksi sekä työttömyyden kasvun hillitsemiseksi. Rahaa olisi pitänyt ohjata infran rakentamiseen sosiaali-, terveys- ja koulurakennusten aikaansaamiseksi ja peruskorjaamiseksi. Tämä on myös parasta pankkien toimintaympäristön elvytystä.

On tärkeää kiinnittää huomiota finanssivalvonnan laatuun ja resursseihin. Tältäkin osalta lakiesitys jää puutteelliseksi. Haasteet ovat jatkossa suuret, joten tarvitaan jatkuvaa ja kattavaa valvontaa kotimaassa sekä hyvää kansainvälistä valvontayhteistyötä. Erityisesti systeemiriskien torjunnassa kansainvälistä yhteistyötä sekä keskuspankkien että valtiovarainministeriöiden kesken on lisättävä. Finanssivalvonnan henkilöstöresursseja on välittömästi vahvistettava ja turvattava valvonnan rahoitus. Hallituksen olisi pitänyt tehdä selkeitä muita korjaavia toimia, mm. vakavaraisuutta vahvistavia toimia, alan kansainvälisissä yhteistyöjärjestöissä.

SDP jätti vastalauseen viime keväänä ja esitti vastaavia lakeja hylättäviksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiesitys hylätään.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2010

Jouko Skinnari /sd
Sirpa Paatero /sd
Päivi Lipponen /sd

VASTALAUSE 2

Perustelut

Hallitus esittää jatkoa määräaikaiselle laille valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin. Esitys merkitsee veronmaksajien riskilainan antamista sellaiselle pankille, joka ajautuu vaikeuksiin. Seuraava askel kriisipankin osalta on sen ottaminen Valtion vakuusrahaston toimesta valtion haltuun.

Lakiesitys tarkoittaa tosiasiaissa pääomalainaa, jonka takaisinmaksulla ja korolla on heikko turva. Valtio eli veronmaksajat eivät saa vastinetta sijoituslainalle eivätkä todellista päätösvaltaa tuettavassa pankissa.

Suomessa pankkitukea jaettiin 1990-luvun alussa kymmeniä miljardeja markkoja. Tukivaroja saatiin vain osittain takaisin. Tuella ehkäistiin pankkien konkurssit ja pelastettiin lähinnä pankkien omistajien edut. Tuhannet asiakkaat sen sijaan ajautuivat syviin ja pitkäaikaisiin vaikeuksiin. Eräissä muissa maissa valtio otti kriisipankkeja haltuunsa ja turvasi näin sekä yksityis- että yritysasiakkaiden aseman. Laman jälkeen valtio myi nämä pankit, eivätkä veronmaksajat ja pankin asiakkaat joutuneet kärsimään. Tällaiseen menettelyyn on Suomessakin syytä varautua.

Viranomaiset ovat jatkuvasti vakuuttaneet, että Suomessa toimivat pankit ovat vakavaraisia. Yllättäen kuitenkin vast'ikään yksi pankki ajautui selvitystilaan. Valvovalla viranomaisel-

la ei näytä olevan ajantasaista ja riittävää tietoa pankkien riskeistä ja todellisesta vakavaraisuus- asemasta. Talousvaliokunta ei ole pyynnöstään huolimatta saanut yksityiskohtaista tietoa pankkien tilanteesta. Valvontaa on tarpeen pikaisesti vahvistaa. Tätä edellyttää myös Kreikan ja eräiden muiden euromaiden kriisi, jonka seuraukset vaikuttavat myös Suomessa toimiviin pankkeihin ja koko Euroopan rahamarkkinoihin.

Mahdollisiin pankkien vakavaraisuusongelmiin varauduttaessa Suomessa tulee käyttää Valtion vakuusrahastosta annetun lain mukaista menettelyä. Kriisipankin haltuunotto turvaa esitettyä selkeästi paremmin sekä pankkien asiakkaiden että veronmaksajien edut. Siksi hallituksen esitys valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin tulee hylätä. Hylkäystä puoltaa myös se, että Suomen pankkitoiminnasta noin 70 % on ulkomaisessa omistuksessa, eikä ole perusteltua tukea edes välillisesti veronmaksajiemme varoin pankkien ulkomaisia omistajia. Hallituksen esityksen hylkäämisellä ei ole osoitettu olevan merkittäviä vaikutuksia pankkien toimintaedellytyksiin ja rahamarkkinoihin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiesitys hylätään.

Helsingissä 15 päivänä huhtikuuta 2010

Toimi Kankaanniemi /kd
Matti Kangas /vas
Markku Uusipaavalniemi /kesk